

Na okruglom stolu povodom zatvaranja izložbe „Uđite u naša četiri zida“ postavljene prigodom obilježavanja 20 godina od održavanja prve povorke ponosa u Hrvatskoj 10. studenog 2022. godine s našim smo gostima otvorili brojna zanimljiva pitanja, čiji su nas odgovori približili ideji inkuzivne zajednice.

Željka Jelavić muzejska savjetnica i voditeljica muzejske edukacije u Etnografskom muzeju podsjetila nas je na uspješnu suradnju baštinskih institucija i queer zajednice. Naime, projekt Etno queer udruge Domino koji je povodom obilježavanja 20. obljetnice festivala *Queer Zagreb* okupio Etnografski muzej, Institut za etnologiju i folkloristiku i Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO. Projekt je okupio s jedne strane stručnjake u području istraživanja seksualnosti i queera u kontekstu tradicijske kulture i baštine i s druge strane javnost i publiku. Na taj način se osnažila prijemčivost antropološkog i queer-feminističkog rakursa u proučavanju i razumijevanju konstrukcija znanja i društvenih praksi.

U Etnografskom muzeju je 25. svibnja 2022. godine održano događanje svojevrsni *etno-queer croquis* koje su zajednički osmislili stručnjaci i stručnjakinje iz spomenutih institucija. Vokalistice i instrumentalisti LADA izveli su *starovinsko pivanje* s otoka Mljeta i *samačko čobansko pivanje* iz Srijana iz Gornjih Poljica. Pored toga izvedena je međimurska popevka *Šest let mi je minulo* uz pratnju cimbalu i violine.

Za ovu su prigodu iz muzejskih zbirki izložena je šarana tikvica - *tukvanjić* s kraja 19. stoljeća iz Đakovštine, nepoznatog autora. Na tikvici je prikazan zagrljaj dvojice muškaraca s jedne strane te žene koja prede s druge, uokvireni biljnim motivima što je uobičajen ornament na tikvicama.

Drugi izloženi predmet prošetali su glumci, a to su muške su pregače. One su sastavni dio svečanog odijevanja muškaraca u Baranji pokraj rijeke Drave, a u jednoj svojoj inačici identične su krojem, materijalom i nazivljem onima kakve su nosile i žene.

Posjetitelji su mogli čuti kratke priče koje je sakupio Friedrich Salomo Krauss u prvoj polovici 20. stoljeća. Stihove je priredio Igor Mrduljaš krajem 20. stoljeća prema rukopisu koji datira najvjerojatnije s kraja 19. stoljeća.

Obje su zbirke dokaz bogatog folkloru vezanog za seksualnost, folkloru koji je najčešće bio privatn, komunikacijski blizak parodiji te nerijetko mizogin, homofoban i ksenofoban. Pa ipak, odabrani primjeri pokazuju da su motivi homoseksualnih odnosa, slobodne predbračne ljubavi ili ženske seksualne emancipacije itekako bili poznati i pričani u narodu. Oni su primjer kojeg bismo mogli nazvati „moć života“, otpor kanonu, podriivanje norme, humor kojim se nadvladava zakon. Neka vrsta preteče queeru.

Zoran Dominković iz udruge Iskorak predstavio je rad udruge s naglaskom na aktualnostima. Udruga Iskorak ove godine slavi 20 godina rada. Kroz povijest mijenjao se fokus udruge dok je sadašnji fokus na zdravlju LGBTI+ zajednice te udruga provodi različite aktivnosti vezane uz seksualno i mentalno zdravlje. Prihvatanje LGBTI+ osoba je nisko u Hrvatskoj, primjerice istraživanja ukazuju da 84% LGBTI+ osoba izbjegava držati ruke sa svojim partnerom/icom u javnosti. Ovo ima negativna utjecaj na živote LGBTI+ osoba radi čega Iskorak pruža pravno, psihološko i zdravstveno savjetovanje s uključenim testiranjem na HIV, sifilis i druge spolno prenosive infekcije, koje češće pogađaju dio LGBTI+ populacije. Naime, nedavno je zabilježen porast sifilisa te je epidemija majmunskih boginja jače pogodila dio LGBTI+ populacije. Predstavljeno je što udruga radi kao odgovor na epidemije kao i druge aktivnosti udruge, poput novih publikacija. Udruga je nedavno izdala vodič za roditelje LGBTI+ osoba pod nazivom Volim te bez ali.

Kristijan Kevešević zamjenik pravobraniteljice za ravnopravnost spolova približio nam je rad i djelokrug rada pravobraniteljice te naglasio kako je Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova je neovisna institucija čija nadležnost se odnosi na praćenje provedbe načela ravnopravnosti spolova i suzbijanje diskriminacije po osnovama s područja ravnopravnosti spolova. Svaka fizička ili pravna osoba se može pritužbom obratiti radi zaštite od diskriminacije ili povrede načela ravnopravnosti spolova. U slučaju da iz pritužbe proizlazi dovoljan stupanj sumnje, Pravobraniteljica je ovlaštena od bilo kojeg subjekta iz javne ili privatne sfere zatražiti očitovanje i relevantnu dokumentaciju, bez obzira na stupanj tajnosti. Po provedenom ispitnom postupku, Pravobraniteljica je ovlaštena izdati upozorenje, preporuku ili prijedlog te zatražiti povratnu informaciju o postupanju tim povodom. Stupanj uvažavanja upozorenja, preporuka ili prijedloga Pravobraniteljice u posljednjih par godina u prosjeku prelazi 90% riješenih slučajeva, što je iznimno važno za stvaranje povjerenja javnosti u efikasnost djelovanja institucije.

Istaknuo je da što se tiče položaja spolnih i rodni manjina podaci govore da se u posljednjih par godina diskriminacija manifestira na nekoliko područja. Prije svega, na području administracije gdje se javlja kao posljedica neusklađenosti podzakonskih propisa i administrativnog postupanja sa Zakonom o životnom partnerstvu osoba istog spola. Nadalje, uočeni su izrazi netrpeljivosti i diskriminacije u javnom prostoru, osobito u političkom diskursu, a statistički podaci upućuju i na porast nasilja prema spolnim i rodni manjinama.

Na pitanje o mogućnosti posvojenja djece od strane životnih partnera odgovara kako se može reći da je odgovor na navedeno pitanje u fazi formuliranja. Naime, institut posvojenja je uređen Obiteljskim zakonom, unutar kojeg je definiran i status posvojitelja, odnosno pretpostavke koje posvojitelj/i mora/ju ispunjavati. Obiteljski zakon u tom smislu ne prepoznaje životne partnere kao potencijalne posvojitelje. S druge strane, u nedavnoj odluci Visokog upravnog suda Republike Hrvatske izraženo je stajalište da ne postoji opravdani razlog da se životnim partnerima onemoguću pristup postupku ocjene podobnosti i prikladnosti za posvojenje, kao stadiju koji prethodi upisu u registar potencijalnih posvojitelja. Stoga se radi o pitanju koje je pretežito stvar buduće sudske prakse.

Valentina Nemet, profesor defektolog u Centru za profesionalnu rehabilitaciju Zagreb podijelila je svoje iskustvo iz prakse te istakla da za ublažavanje postupka uključivanja osoba s invaliditetom u

svijet rada na raspolaganju su različite aktivnosti profesionalne rehabilitacije i mjere aktivne politike zapošljavanja (edukacijsko-rehabilitacijske, pravne, socijalne, gospodarske i dr.) kojima se sustavno pokušava prebroditi teškoće pri zapošljavanju te nastoji pružiti sustavna stručna podrška osobama s invaliditetom tijekom rada zbog potrebe zadržavanja radnog mjesta ili napredovanja u poslu.

Osobe s invaliditetom u Republici Hrvatskoj mogu se zaposliti na otvorenom tržištu rada ili pod posebnim uvjetima (Integrativne radionice, Zaštitne radionice). Zapošljavanje osoba s invaliditetom često zahtjeva procjenu radnih sposobnosti, vještina, radnih navika, interesa i motivacije za rad osoba s invaliditetom, uvažavanje specifičnih individualnih potreba, sustavnu profesionalnu rehabilitaciju kao i razumnu prilagodbu radnog mjesta.

Stoga su osobe s invaliditetom osjetljiva skupina koja se nalazi u nepovoljnom položaju na tržištu rada te su za tu skupinu osigurane potpore u najvećem iznosu.

Temeljni akt koji propisuje prava i obaveze vezane uz profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj je Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom. Tim se Zakonom, radi zaštite osoba s invaliditetom, propisuju prava osoba s invaliditetom na profesionalnu rehabilitaciju, zapošljavanje i rad.

Okrugli stol je vodila **Morana Vouk Nikolić muzejska savjetnica u Tiflološkim muzeju** koja se osvrnula na aktualnu izložbu Uđite u naša četiri zida. Naime, kako se Tiflološki muzej bavi i problematikom ranjivih i podzastupljenih skupina u društvu, jedan od koraka prema otvorenijoj, sigurnijoj i tolerantnijoj zajednici u kojoj živimo bila je i organizacija ove izložbe. Od samog otvorenja izložba je izazvala veliki interes medija, ali i posjetitelja te je to i jedan od razloga zašto je produljeno trajanje izložbe. Drugi razlog je održavanje dva važna događanja u muzeju (konferencija Kultura različitosti i edukacija Muzej za sve) za koje smo željeli da se održe unutar izložbe. Ciljevi izložbe ove prve institucionalne izložbe posvećene LGBTIQ+ zajednici u Republici Hrvatskoj su postignuti.

Sudionici okruglog stola iz različitih radnih sredina aktivno su sudjelovali u raspravi i podijelili svoja iskustva, lijepa i ona manje lijepa te ostavili poruku da treba naučiti prihvatiti i poštovati pravo na različitost.